ROK IV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

N° 14

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LIPCA 1929 R.

ZJAZDY I KONGRESY

Jak zwykle latem, podobnie rok bieżący przyniósł w czerwcu i lipcu kilka zjazdów, interesujących bezpośrednio wytwórczość chemiczną. Był to trzeci Ogólny Zjazd Polskich Techników Zrzeszonych i drugi Zjazd Chemików Polskich. Oba kongresy odbyły się w Poznaniu, i jako jeden z punktów programowych obejmowały zwiedzenie Powszechnej Wystawy Krajowej.

Zjazd Techników odbył się pod koniec czerwca. Wyłoniono dziewięć sekcyj, wśród nich jedna poświęcona była przemysłowi chemicznemu, ceramicznemu, mineralnemu i spirytusowemu. Sekcja chemiczno-spirytusowa rozważała obszerniej zagadnienie mieszanek napędowych, opartych na spirytusie, przekazując zresztą tę sprawę Zjazdowi Chemików Polskich.

Zjazd Chemików obradował od dn. 2 do 5 lipca r. b., zgromadzając przeszło 600 uczestników oraz wielu gości zagranicznych, z pośród których wymienić należy pp.: Prof. Kamila Matignon z Paryża, Prof. Emila Votočka z Pragi, naszego rodaka Prof. Dr. Kazimierza Fajansa z Monachjum i in.

Zjazdowi przewodniczył Profesor lwowskiego Uniwersytetu, Dr. Stanisław Tołłoczko, na honorowego Prezesa Zjazdu powołany został nestor chemików polskich, Prof. J. J. Boguski. Na pierwszem plenarnem posiedzeniu Zjazdu Prof. Dr. K. Fajans wygłosił odczyt na temat „Siły chemiczne i budowa atomu", zapoznając zebranych z najnowszemi poglądami w rzeczonej dziedzinie. Dokładne streszczenie referatu jest opublikowane w programie Zjazdu.

Właściwe obrady prowadzone były w sekcjach, których ogółem powołano sześć; są to sekcje: chemji fizycznej, chemji nieorganicznej, chemji organicznej, technologji nieorganicznej, technologji organicznej, technologji ogólnej. Zgłoszono powyżej 300 referatów, stanowiących przeważnie oryginalne przyczynki do całego szeregu tematów zarówno naukowych, jak technicznych; wiele wykładów wygłosili współpracownicy Chemicznego Instytutu Badawczego. Oprócz wskazanego już referatu Prof. Fajansa, plenarne posiedzenia Zjazdu wysłuchały odczytów: Prof. J. Zawadzkiego na temat bieżących zagadnień technologji chemicznej, Prof. K. Matignon o węglu i ropie naftowej — jako surowcach chemicznych, Dyr. E. Trepki w sprawie przyszłości polskiego przemysłu chemicznego. Inż. B. Przedpełski przedstawił plenarnemu zebraniu komunikat o organizacji ogólno-polskiego Związku Inżynierów Chemików.

Jako ogólne refleksje zjazdowe, nasuwają się następujące uwagi.

O ile I Zjazd Chemików Polskich w Warszawie wysunął na pierwszy plan prace, prowadzone na terenie naszych szkół akademickich, o tyle na II Zjeździe obok nich wystąpiły przyczynki, stanowiące wynik działalności Chemicznego Instytutu Badawczego. Ten początek promieniowania Instytutu jest znamiennem i dodatniem zjawiskiem, świadczącem o potrzebie i pożytku prac Instytutu.

Mniejszą ilość referatów przedstawili tym razem działacze przemysłowi, zaś zgłoszone wykłady dotyczyły raczej dziedzin gospodarczych; zjawisko to o tyle zrozumiałe, że istotne i doniosłe zagadnienia, rozwiązane na terenie laboratorjum fabrycznego i przeniesione do realnej działalności przemysłowej — w małym tylko stopniu nadają się do omówienia przed liczniejszem audytorjum. Mimo to, poruszone były takie tematy, jak sprawa lakierów nitrocelulozowych, kauczuku erytrenowego, rafinowania stopów złota i inne. Obszerne streszczenia wszystkich zgłoszonych na II Zjazd Chemików Polskich referatów drukowane były w Nr. 13 „Przemysłu Chemicznego".

Następny zkolei zjazd chemików polskich odbyć się ma za trzy lata, prawdopodobnie w Krakowie.

Pouczające jest zestawienie przebiegu i obrad II Zjazdu Chemików Polskich w Poznaniu ze Zjazdem Chemików Niemieckich, jaki się odbył od 21 do 24 maja r. b. we Wrocławiu. Zjazd

ten zgromadził 1.500 uczestników; wygłoszono 150 wykładów w 16 sekcjach. Na uwagę zasługują referaty: Prof. Dr. Stocka z Karlsruhe o nowych metodach elektrolitycznych produkcji berylu, który z uwagi na wyjątkową lekkość, twardość i przepuszczalność promieni Roentgena — odegraćma dużą praktyczną rolę; Dr. Stettbachera z Zurychu o nowych materjałach wybuchowych — pentrit i pentrinit — opartych na nitroglicerynie, a należących jakoby do najsilniejszych materjałów wybuchowych; Prof. Dr. Ehrlicha z Wrocławia o związkach pektynowych; Dr. Schottego z Berlina o zwalczaniu szkodników roślinnych przy pomocy arsenianu wapniowego; Prof. Dr. Bintza z Wrocławia o przerobie celulozy na cukier gronowy.



Otwarcie II Zjazdu Chemików Polskich w auli Uniwersytetu Poznańskiego

Na uwagę zasługuje okoliczność, że niemieckie zjazdy odbywają się co rok.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY ITALJI W ROKU 1928

Rok 1928 nie był korzystny dla przemysłu chemicznego w Italji. Zmniejszone tempo wytwórczości wogóle i przejściowa redukcja spożycia nawozów sztucznych, przy zwiększonej konkurencji zagranicznej — niekorzystnie wpłynęły na rozwój przemysłu chemicznego w r. 1928. Produkcja ważniejszych artykułów przedstawia się jak następuje:

		1927	1928
Kwas siarkowy	50°/52°Bé	1.124.120 tonn	951.600 tonn
Kwas solny	19°/20°Bé	40.000 „	36.000 „
Superfosfaty		1.350.000 „	1.200.000 „
Siarczan amonowy		91.000 „	120.000 „ (80% z amonjaku syntetycznego)

Z wyjątkiem przeto związków azotowych, których produkcja wzrasta, dzięki rozwiązaniu w Italji sprawy azotowej, obserwować można spadek produkcji w r. 1928. Rok 1929 przyniósł poprawę sytuacji i właściwe liczby produkcyjne, dotyczące r. 1929, przewyższą nietylko cyfry za r. 1928, lecz zapewne również za r. 1927.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Jako drugi tom wydawnictw Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie ukazało się opracowanie Dr. Rogera Battaglii p. t. „Państwo a kartele, koncerny i trusty". Jest to pierwsza bodaj w języku polskim próba usystematyzowania pojęć w tym zakresie i, obok wykładu ogólnych danych o zrzeszeniach i porozumieniach gospodarczych wewnętrznych i międzynarodowych — w świetle polityki gospodarczej i ustawodawstw państw nowoczesnych, zawiera streszczenie dyskusji oraz uchwały Międzynarodowej Konferencji Ekonomicznej w Genewie, w przedmiocie międzynarodowych porozumień przemysłowych. Na specjalną uwagę zasługuje pracowicie zebrany i uporządkowany spis zrzeszeń i porozumień gospodarczych Polski. Według autora, przemysł chemiczny obejmuje następujące porozumienia:

1. „Przemysł Superfosfatowy" S. z o. o. w Warszawie, jako organ wykonawczy kartelu repartycyjno-cennikowego fabryk superfosfatów.

2. Kartel sprzedaży litoponu w Katowicach.

3. Zjednoczenie sprzedaży kwasu siarkowego w Katowicach.

4. Syndykat fabryk papy dachowej.

5. Konwencja lokalna co do warunków sprzedaży (terminów wekslowych i t. p.) w warszawskim „Związku Zawodowym Przemysłu Mydlarskiego" (1929), nie obejmująca większych fabryk.

6. Związek koncentracji finansowej w przemyśle tłuszczowym i mydlarskim, tworzony przez zakłady, należące do grupy Schichta.

7. Zespół destylarń drzew liściastych.

8. Kartel sprzedaży wewnętrznej fabryk karbidu.

9. Kartel repartycyjno-cennikowy fabryk oleju rycynowego.

10. Kartel rejonowy fabryk przetworów kostnych, jako oddział międzynarodowej organizacji „Epidos", regulujący rynki zbytu gotowego produktu i rynki zakupu surowca.

11. Wspólne Biuro Sprzedaży ceraty, obejmujące sprzedaż dwu istniejących w Polsce wytwórni.

12. Luźny kartel cennikowy fabryk kwasu octowego.

13. W pertraktacjach — syndykat fabryk terpentyny i smoły drzewnej.

14. W rokowaniach—konwencja handlu perfumeryjno-kosmetycznego w Warszawie.

15. W projekcie — ogólna konwencja fabryk perfumeryjno-kosmetycznych co do warunków sprzedaży (terminów wekslowych i t. p.)

16. W projekcie — konwencja fabryk oleju lnianego.

17. W projekcie — kartel eksportowy wytwórni eteru siarkowego.

Pozatem Dr. Battaglia wskazuje gałęzie produkcji polskiej, zorganizowane na zasadzie monopolowej i wymienia w zakresie przemysłu chemicznego: produkcję azotniaku w Chorzowie, produkcję soli potasowych, produkcję sody, wytwórczość żelazocyjanków. Na terenie międzynarodowym podkreślony jest udział przemysłu kostno-klejowego w międzynarodowym syndykacie „Epidos". Nieściśle natomiast przedstawione jest współdziałanie polskiej produkcji sztucznego jedwabiu z międzynarodowemi organizacjami w tej dziedzinie.

Książka Dr. Battaglii zasługuje na żywą uwagę, zwłaszcza że obejmuje również szkicowo potraktowaną charakterystykę polskich zamierzeń ustawodawczych w zakresie zrzeszeń i porozumień gospodarczych.

KRONIKA

Dn. 21 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Państwowej Rady Żywnościowej. Uchwalono w 3-em czytaniu projekty rozporządzeń o obrocie i handlu mlekiem, masłem i tłuszczami jadalnemi.

Przeprowadzono zasadniczą dyskusję na temat postulatów przemysłu tłuszczowego, zwłaszcza dotyczących spraw stosowania innego środka rozpoznawczego, oprócz oleju sezamowego, i stosowania środków konserwujących. Zebrani tym razem daleko przychylniej, aniżeli to miało miejsce na poprzednich posiedzeniach, potraktowali wspomniane postulaty przemysłu, uznając potrzebę popierania rozwoju przemysłu tłuszczowego, zwłaszcza jeżeli chodzi o produkcję i obrót tłuszczów tanich, dostępnych dla najszerszych warstw ubogiej ludności robotniczej. Departament Zdrowia w zasadzie również uznał możliwość zastosowania drugiego środka rozpoznawczego i środków konserwujących, przeciwstawił się jednak natychmiastowemu uwzględnieniu tego postulatu w opracowywanem rozporządzeniu, z powodu braku wyczerpujących danych, stwierdzających skuteczność i nieszkodliwość wspomnianych środków. Departament stanął na stanowisku, że przemysł tłuszczowy w interesie własnym powinien przeprowadzić na terenie Rzeczypospolitej badania naukowe i praktyczne. Rezultaty tych badań, poparte odpowiedniemi zaświadczeniami naukowych instytucyj polskich, będą niewątpliwie uwzględnione w przyszłości, w drodze dodatkowych rozporządzeń. Jeżeli chodzi o środki konserwujące, to kwas benzoesowy, względnie jego sól sodowa, umieszczone są w polskim rejestrze specyfików w dziale trujących i używanie ich jako środka dezynfekcyjnego i konserwującego do artykułów spożywczych—konserw mięsnych i owocowych — jest zabronione. Nie można więc, według twierdzenia Departamentu Zdrowia uznanego zresztą przez Radę, czynić wyłomu dla sztucznych tłuszczów jadalnych, specjalnie margaryny, gdyż tem samem stworzyłoby się precedens do stosowania, tego środka w całym przemyśle spożywczym.

Co się zaś tyczy drugiego środka rozpoznawczego, to wedle opinji Rady wprawdzie w niektórych państwach środki takie, jak mączka kartoflana, dwufenyloamidoazobenzol, fenoloftaleina są prawnie dopuszczone, jednak jest to pozostałość z czasów wojny. Departament zdrowia uznaje potrzebę stosowania środków, któreby produktu nie podrażały, musi jednak mieć dostatecznie przekonywujące dane zarówno co do konieczności ich stosowania, jak nieszkodliwości dla organizmu ludzkiego.

Jak donosi „Robotnik", dn. 29 i 30 czerwca r. b. odbył się w Krakowie II Zjazd Delegatów Centralnego Związku Robotników Przemysłu Chemicznego. Z ramienia Międzynarodówki Związków Robotniczych w Amsterdamie obecny był prezes austrjackiego Związku robotników chemicznych, p. Juljusz Weiss; komisję centralną związków zawodowych reprezentował poseł Stańczyk. Związek liczy obecnie 8.000 członków, posiada 5 sekretarjatów okręgowych i 76 oddziałów. W r. 1927 i 1928 Związek odbył 768 zgromadzeń, przeprowadził 360 konferencyj z przemysłowcami, zawarł 89 umów zarobkowych dla 99 przedsiębiorstw i 15.000 robotników. Strajków przeprowadzono 16, strajkowano razem 83 dni. Uchwały Zjazdu zapadły w zakresie spraw ogólnych, jak położenia klasy robotniczej, sytuacji politycznej, inspektorów pracy, pracy oświatowej i t. d. i t. d.

Żałować wypada, że Związek Robotników Chemicznych nie ogłasza drukiem sprawozdania, na podstawie którego możnaby wyrobić sobie dokładniejszy pogląd o działalności i znaczeniu tej organizacji.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580 zł.
Alkohol metylowy techniczny	— „
„ „ czysty 99%	— „
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,68 „
Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,80 „
„ granulowany za 1 kg % N_2	2.— „
Azotan amonowy	103.60 „
Benzen handlowy 90%	91 „
„ czysty	103 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22 „
Chlorek cynku (ług 50%)	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	900 „
„ „pro narcosi"	1.900 „
Fenol czysty	300 „
Fornalina 30%	280 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	58—62 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	270 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,74 „
„ solny bez arsenu	16 „
„ octowy techn. 30%	130 „
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25 „
„ kostna odklejona 30% P_2O_5	20 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	270 „
Oleina zwierzęca destylat	300 „
„ „ saponifikat	290 „
Oleum 20%	20,85 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	21 „
Siarczan amonu	43 „
Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16 „
Stearyna	280 „
Superfosfat 16%	13,76—15,20 „
Toluen czysty	120 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

Członkowie Zwiazku Przemysłu Chemicznego otrzymuja „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiaca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11